

НОВИ ЗАКОН О ИЗВРШЕЊУ И ОБЕЗБЕЂЕЊУ И ПРИВРЕДНИ ЖИВОТ

У мају месецу ове године усвојен је нови Закон о извршењу и обезбеђењу. Општи део закона почео је да се примењује 18. септембра, а 18. маја 2012. године почеће примена дела закона који се односи на приватне извршитеље.

Резултати истраживања које је, током израде нацрта закона, спровео Програм за реформу стечајног и извршног поступка (БЕС), који финансира Америчка агенција за међународни развој (УСАИД), указују да преко 73 одсто предузећа „никада или ретко“ користи судске механизме за наплату потраживања. Анализа репрезентативног узорка предмета у трговинским судовима показује да је стопа наплате мања од пет одсто, а да просечна старост предмета прелази 500 дана, упркос чињеници да суд решење о извршењу донесе за 20 дана.

Са практичне тачке гледишта, немогућност благовременог извршења судске одлуке суштински обесмишљава грађански судски поступак који је претходио њиховом доношењу, и који се у већини случајева проводио више година. Резултат је негативан утицај на привреду на свим нивоима. Угрожава се укупан економски развој Србије и одбијају страни улагачи, јер се инвеститорима не гарантује могућност да сачувају своја улагања. Мала предузећа не могу да наплате дугове од великих фирми које користе своја средства да одложе или избегну принуду. Породице не могу да добију кредите под разумним условима.

Сврха доношења новог закона била је да се омогући брзо извршење судских одлука и веродостојних исправа и да се на тај начин постигне неколико битних циљева:

- да се извршни судски поступци убрзају, тиме постигне већа правна сигурност и извесност, већа сигурност у промету роба и услуга кроз брзу наплату потраживања, као и сигурност инвестиција и успостављање поверења страних инвеститора;
- да се кроз испуњење првог циља врати поверење грађана и пословне заједнице у правосудни систем.

Нови закон садржи битне новине којима би требало убрзати судске поступке, али уводи и нову правосудну професију – извршитеље (приватне извршитеље).

Неке од битних новина у општим одредбама закона односе се на:

- **слободан избор** средстава и предмета извршења, по избору и у најбољем интересу извршног повериоца, односно извршитеља; извршење се може одредити на целокупној имовини дужника, а средства и предмети извршења се могу утврдити и одредити накнадно, уз могућност слободне измене;
- **постоји само један правни лек** у извршном поступку. То је приговор и он се може уложити само на решење о извршењу, али не и касније у току поступка спровођења извршења, чиме се онемогућава досадашње шетање предмета између судова;
- рокови за поступање су кратки, вештачење није дозвољено (на начин како то одређује ЗПП), рочиште се може одржати само изузетно.
- посебан значај имају **јавни регистри који се овим законом уводе**. За пословну заједницу ће они имати велики значај, јер ће пословни субјекти моћи, пре него што са неким ступе у пословне односе, да у регистрима провере да ли се спроводи извршење на имовини евентуалног партнера, односно да ли је његова имовина под судском мером забране располагања или оптерећења. У *Књигу дужника* коју воде основни и привредни судови биће уписани сви извршни дужници против којих је покренут судски поступак за прибављање изјаве о имовини. Име таквог дужника биће уписано у *Књизи дужника* која се води као јавни

регистар, доступан свима, на Порталу судова Србије. Подаци из овог регистра достављају се Министарству правде које води *Јединствени регистар извршних дужника* за територију целе Републике Србије, који ће такође бити доступан свима преко Интернета. Када суд донесе привремену меру обезбеђења, којом се забрањује располагање или оптерећење на имовини дужника, она ће по предлогу моћи да се упише у *Регистру судских забрана* који води АПР. Уз остале регистре АПР и НБС, на овај начин се сваком пословном субјекту омогућава комплетна провера пословања, статуса и солвентности евентуалног будућег партнера.

Најзначајнија новина је **увођење извршитеља у правосудни систем и у поступак спровођења извршења**. Законом је предвиђено увођење приватних извршитеља, паралелно са судским извршитељима, које повериоци могу слободно да одаберу за спровођење извршења, сем у породичним стварима и извршењима у радним споровима која се односе на враћање на рад и која остају у искључивој надлежности суда.

Темељне анализе показале су да пресудан негативан утицај на функционисање система има чињеница да је број судских извршитеља недовољан, да није квалитетан ниво њихове услуге и да не постоје системски ресурси који би побољшали овакву ситуацију у односу на све већи прилив предмета у судовима у Србији (у току 2009. године у Трговинском суду у Београду, само девет извршитеља је водило око 25.000 нових предмета годишње).

Из спроведене анализе оправданости трошкова види се да би било потребно издвојити око пет милиона долара годишње да би се у наредних пет до седам година ојачао и побољшао досадашњи систем извршења. Када су друге земље у окружењу примениле овакав приступ стопа наплате порасла је тек на пет до 15 одсто, стручњаци из Србије су после анализе тренутног стања закључили да би Србија требало да следи пример преко 70 одсто мања Европе, а у међувремену су све земље региона, сем БИХ, увеле извршитеље.

Треба нагласити да ће извршитељ бити физичко лице које ужива углед и јавно поверење у друштву, које је дипломирани правник са искуством и положеним стручним испитом за извршитеља, које је достојно и које савесно обавља делатност из своје професије. Извршитељ обавља све послове и врши све радње као и судски извршитељ. Оно што га разликује од судског извршитеља јесте да: спроводи извршење када га изабере извршни поверилац и поступа по предлогу за спровођење извршења, одређује начин извршења ако поверилац није то одредио, прикупља податке о имовном стању дужника, самостално спроводи процене имовине, пленидбе и продаје покретне имовине, права и непокретности, прима и чува пописану или обезбеђену имовину дужника, налаже преношење власништва и обавља деобу имовине, на захтев странака посредује међу њима у циљу постизања споразумног решења, прима и преноси новчана средства, има приступ подацима других државних органа, поступа у поступку за наплату потраживања по основу комуналних и сличних услуга, за свој рад има право на награду и накнаду трошкова.

Из наведених разлога, од увођења извршитеља очекују се користи и за пословну заједницу, јер ће њихов квалитет, број и овлашћења моћи да утичу на ефикасност спровођења извршења, али, они могу да дају свој допринос у смањењу конфликта и судских поступака, кроз посредничку и саветодавну улогу и стручну помоћ у сервисирању и наплати дуга, у најбољем интересу обе стране, без учешћа државне принуде.

Рад на нацрту закона

Министарство правде је 2008. године оформило Радну групу за израду Нацрта овог закона. Радна група је добила изричито налог и мандат да изврши поступак учини ефикаснијим и у закон унесе одредбе које би омогућиле увођење професионалних извршитеља, при чему ће се задржати и постојећи систем судских извршитеља. Чланови радне групе били су представници министарства правде и финансија, представници судова (Врховног суда Србије, Вишег трговинског суда, три трговинска суда, Окружног суда у Београду, Четвртог општинског суда у Београду), представници банака (НБС, Удружење банака Србије, Рајфајзен банка), представници адвокатуре, представници јавних институција привреде и представници Пројекта за реформу стечајног и извршног поступку (БЕС). На челу Радне групе био је судија Врховног суда Србије. Нацрт је предат Министарству правде дана 8. децембра 2009. године. Велику помоћ Радној групи пружила је Америчка агенција за међународни развој и БЕС пројекат.